

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy
Paweł Szefernaker

BMP.0790.1.7.2023.KSz

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo¹ z 6 czerwca 2023 r. dotyczące sytuacji obywateli Ukrainy przebywających w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania, należy podkreślić, że treść znowelizowanych przepisów ustawy z dnia 12 marca 2022 r. *o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*² w zakresie partycypacji obywateli Ukrainy w kosztach pomocy była konsultowana z przedstawicielami Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców (UNHCR).

Stosownie do art. 12 ust. 17 ustawy pomocowej wojewoda oraz inne podmioty mogą zapewniać uchodźcom wojennym z Ukrainy pomoc w zakresie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego nie dłużej niż przez 120 dni od dnia pierwszego wjazdu obywatela Ukrainy na terytorium RP. Po upływie 120 dni pomoc, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy pomocowej może być zapewniana w przypadku posiadania przez obywatela Ukrainy numeru PESEL oraz pokrycia przez niego, z góry, 50% kosztów tej pomocy, nie więcej niż 40 zł za osobę dziennie (art. 12 ust. 17a ustawy pomocowej). Natomiast w okresie od 181 dnia od pierwszego wjazdu na terytorium RP obywatel Ukrainy by móc korzystać z pomocy w zakresie zakwaterowania i całodziennego wyżywienia zbiorowego jest zobowiązany do posiadania numeru PESEL i partycypowania, z góry, w 75% kosztów udzielanej pomocy, jednak nie więcej niż 60 zł za osobę dziennie (art. 12 ust. 17b ustawy pomocowej).

Biorąc pod uwagę fakt, że istnieją grupy osób, wymagające szczególnego wsparcia, które mogą nie być w stanie partycypować w kosztach pomocy, zwolniono z tego obowiązku obywateli Ukrainy, którzy:

- posiadają orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie, o którym mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*³,
- sprawują opiekę nad osobą niepełnosprawną posiadającą polskie orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie, o którym mowa w art. 5 ustawy *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*,
- ukończyli 60 rok życia – w przypadku kobiet bądź 65 roku życia – w przypadku mężczyzn,
- są w ciąży,
- wychowują dziecko do 12 miesiąca życia,
- samotnie sprawują na terytorium RP opiekę nad trojgiem i więcej dzieci,
- są małoletni,
- mają trudną sytuację życiową, uniemożliwiającą im udział w kosztach pomocy,
- są opiekunem tymczasowym ustanowionym dla małoletniego, o którym mowa w art. 25a ust. 1 ustawy pomocowej.

¹ Sygn.: XI.543.236.2022.MI.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 103, z późn. zm., dalej „ustawa pomocowa”.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.

Uchodźcy wojenni z Ukrainy, których okres przebywania na terytorium RP nie przekroczył 120 dni, liczonych od dnia pierwszego wjazdu na terytorium RP, powinni być w omawianym zakresie traktowani na dotychczasowych zasadach. Jednocześnie należy ich zapoznać z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi możliwej do uzyskania pomocy i zapewnić wsparcie w procesie wyrobienia numeru PESEL.

Znowelizowane przepisy ustawy pomocowej mają na celu zmobilizowanie obywateli Ukrainy uciekających przed wojną do aktywizacji zawodowej i samodzielnego funkcjonowania na terytorium RP. Nie ma możliwości wskazania w przepisach prawa wszystkich okoliczności, które mogą utrudnić obywatelom Ukrainy proces usamodzielnienia się. W związku z tym, wojewoda oraz inne podmioty udzielające uchodźcom wojennym z Ukrainy pomocy w zakresie zakwaterowania i zapewnienia całodziennego wyżywienia zbiorowego, kierując się względami humanitarnymi, mogą dokonać indywidualnej oceny położenia osoby ubiegającej się o taką pomoc w oparciu o przesłankę znajdowania się w trudnej sytuacji życiowej, uniemożliwiającej udział w kosztach pomocy.

Zapisy ustawy pomocowej celowo nie wymagają stosowania żadnych określonych procedur administracyjnych ani wywiadów środowiskowych przy ocenie spełnienia przesłanek do zwolnienia z partycypacji w kosztach pomocy, dając możliwość wypracowania podmiotom udzielającym tego rodzaju pomocy mechanizmów, adekwatnych do zaistniałej sytuacji. Ustawodawca nie wskazał również wzorów wniosków ani dokumentów, których przedłożenie byłoby niezbędne do zwolnienia obywatela Ukrainy z udziału w kosztach pomocy. Wypracowane mechanizmy powinny być możliwie jak najprostsze, by ich realizacja przebiegała sprawnie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) 20 i 21 lutego 2023 r. skierowało do urzędów wojewódzkich rekomendacje dotyczące stosowania przepisów prawa związanych ze zwolnieniem z partycypacji w kosztach pomocy obywatela Ukrainy na podstawie znowelizowanej ustawy pomocowej, zalecając zbieranie ankiet od obywateli Ukrainy, chcących skorzystać z tego rodzaju pomocy. Natomiast w przypadkach budzących wątpliwości zalecono zwracanie się z prośbą o wgląd do dokumentów, potwierdzających wskazane w oświadczeniu okoliczności. Jednak w pierwszej kolejności rekomenduje się korzystanie z dostępnych organom danych i rejestrów. W ocenie MSWiA powinno się określać, czy przesłanka do zwolnienia z udziału w kosztach, na którą powołuje się obywatel Ukrainy ma charakter trwały czy czasowy, a w związku z tym czy będzie wymagała ponownej weryfikacji. Nie jest natomiast wymagane tworzenie odrębnego dokumentu dla obywatela Ukrainy, potwierdzającego zwolnienie go z partycypacji w kosztach pomocy. Wystarczające jest odnotowanie tej informacji w zestawieniu, o którym mowa w art. 12 ust. 17g ustawy pomocowej.

Liczba uchodźców partycypujących w kosztach pomocy nieustannie ulega zmianie, ponieważ co raz więcej obywateli Ukrainy podejmuje pracę zarobkową.

Według stanu na 28 grudnia 2022 r. liczba osób przebywających w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania wynosiła 84 896, 1 marca 2023 r. były to 80 932 osoby, a 14 czerwca 2023 r. z tego rodzaju pomocy korzystało 58 732 uchodźców wojennych z Ukrainy.

Z poważaniem

Paweł Szefernaker
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/